

PETER SVETINA: »ALI PA, DA BI JIM BRANJE PREPOVEDALI?«

Vedno sem sovražila pametovalske intervjuje, take, v katerih si spraševalec vzame ves prostor zase, da bi dokazal, kako zelo je pameten. Zato prisežem, da to še zdaleč ni bil moj namen. Pogovoru z avtorjem knjig za otroke in mladino, v katerih res uživam, se preprosto vidi, da je bil zaradi običajne gneče pred odločilnimi dnevi za večernico narejen na daljavo, se pravi elektronsko in sem zato v vprašanih naložila še vse, kar bi v živo morda prišlo prav kot podvprašanje. **Peter Svetina** je odgovoril z mirno modrostjo, kot bi odgovarjala Marcel in Hubert, in kot na eno vprašanje tudi odgovorita. Vprašanja puščam v prvotni obliki prav ali tudi zato, da se vidi, kakšna je modrost nilskih konjev – običajnemu literarnovednemu diskurzu oziroma njegovim parametrom vsekakor nedosegljiva.

Med vašo prvo in drugo nominacijo za večernico je minilo kar preveč let, celih sedem, in z njimi tudi sijajne knjigice in knjige. No, te seveda niso minile, ostajajo, lepe dobre in brane. Od prvega vstopa v svet literature za otroke pravzaprav sploh ne počivate, se zdi.

Gre preprosto za »notranji poriv«, nenehno vretje idej (in seveda disciplino, da pridejo zbrano na papir) ali tudi za »zunanji« diktat? Recimo za založnike, ki so odkrili, da ne morete dati od sebe nedobre knjige, in vas nenehno gnjavijo ...

Smo bili v začetku julija par dni na Dunaju in je bil v mestnem parku festival dunajskega vodovoda. So imeli postavljene paviljončke in vodo vsepovsod in prijazne ljudi, ki so ti pojasnili, od kod priteče pitna voda za Dunajčane. No, imeli so tudi oder in na njem koncert za koncertom. Publike precej. In med publiko, tik ob nas, sta bili dve starejši gospe, ena višja, ena nižja, ena s tremi prstani na roki in torbico, obešeno počez čez rame, druga s polivinilasto vrečko, ki jo je odložila na zločljiv sedež. In sta se zibali v taktu muzike in višja je mahala z eno roko in si popravljala prstane na levi roki, nižja pa se je zibala z obema rokama nad glavo in na koncu pesmi se je priklanjala, kot oni gor na odru. No, kako naj zdaj teh dveh gospa ne dam v eno zgodbo? Založniki me pa ne gnjavijo. Gnjava, tako prijazno, me bolj Damijan Stepančič, ki pobere besedila, ko mu povem, da je kaj spet gotovo. Na založbah pa nič prav rad ne obljubljam, sploh ne kakšnih rokov. Ko je narejeno, vprašam, če bi jih zanimalo.

Ko sva pri vzrokih oziroma izvorih: pri mrožku, za katerega ste bili prvič nominirani, ste v intervjuju ob nominaciji razkrili »pravir«, zelo samotnega, kot kamen trdega mroža nekje na Norveškem. Je zmeraj tako, vzamete like zmeraj iz »resničnega življenja«? Ali pa vam lahko služi kot navdih za vašo fikcijo tudi druga fikcija, recimo? Spomnim se, da sem vas pred leti videla na bolonjskem knjižnem sejmu, povsem zatopljenega v knjigice, in ste mi rekli, da greste vsako leto na sejem prav na dopust, na ogled vseh čudes

sveta, bi človek rekel. Se vam zdi, kot dobremu spremljevalcu književnosti za otroke, svet le-te zares neizčrpen ali pa zaznavate meje, nujno ponavljajoče se vzorce ...?

Ja, bodo bolj kot ne res neki konkretni ljudje, konkretne živali, konkretna dogajališča, konkreten zrak v ozadju. Zdi se mi, da je vsaj izhodišče po navadi zelo konkretno, kar pride zraven, je pa zagotovo tudi fikcija. Fikcija, navorjena od fikcije. No, mogoče me pri literaturi zlasti zanimajo postopki, po katerih ta nastaja. Sem poskušal sam recimo zapisat kako pravljično tako, kot jo pripovedujeta Čapek ali pa Werich, zanimalo me je, kako sestavljajo pesmi Izet Sarajlić ali pa Tranströmer ali Williams. Včasih slišim kako muziko ali vidim kako posebej zanimivo oblikovano knjigo, kako sliko, ki me ogovori, *Hopperjeva samota*, recimo. Kakšno tako vzdušje se tudi zaleze v zgodbe in pesmi. V Bologno grem rad, čeprav zdaj niti ne vsako leto, imam dosti predavanj, pa potem raje ne špricam preveč. S svetom v otroških knjigah se mi zdi, da je lahko ravno tak, kot je svet avtorjev, ki to literaturo delajo. Če je njihov svet neizčrpen, potem tak svet zleze tudi v literaturo. Drugo je, ko postanejo neke reči, teme, na primer, modne. Tam se, mislim, reči že izčrpajo.

V Modrosti nilskih konjev je ob junakih naslovne paradigme Hubertu in Marcelu še precej drugih živali, prijateljskih seveda. Vsi pisatelji se trudite, da bi pripisali živalim prave lastnosti (se pravi tiste, ki jim jih zavedno ali ne pripisuje antropocentrično dojetje sveta) in da bi si zanje izmislili duhovita imena, ampak redko je rezultat tako popoln. In ja, gotovo je že kdo pripisal nilskim konjem posebno modrost, ampak dvomim, da jim je kdo pripisal nekakšno radoživost zenovstva. Vem, nimate radi oznak in predalčkov,

ampak kako bi vi opisali to modrost? (Mimogrede, je to modrost, ki je posledica zavestnega naprezanja, umske inteligence, recimo, ali pa gre za modrost nevednih, a dobrih in čuječih? Ali za nekaj vmes ali oboje ...)

»In kaj je modrost?« je vprašal Hubert.

»A bi rad vedel?« je vprašal Marcel.

»Ja, no,« je odgovoril Hubert.

»Lej, modrost, mislim, ni samo stvar razuma, sploh ne. Je tudi stvar srca in duha. Srce in duh sta pa manj predvidljiva kot razum,« je pojasnil Marcel. Je ravno prebral eno psihološko knjigo.

»Psihologi bi rekli, da je modrost ena sposobnost, da sprejemaš take odločitve, za katere ti kasneje ni žal.«

»Aha,« je rekel Hubert.

»A razumeš?« je vprašal Marcel.

»Moram še malo razmislit,« je odgovoril Hubert.

»A bi se šla malo shladit v rečico?«

Vročje je bilo pa sta šla. Na poti sta nalletela na zaprta vrata. Sredi poti zaprta vrata in okrog nič drugega.

»Me le zanima, kaj je zadaj,« je rekel Hubert in jih odprl.

»Jaz grem raje okrog,« je rekel Marcel.

PLJUSK! je reklo, ko jih je Hubert odprl. Iz vedra za vrati se je ulila voda. BUMF! je nato padlo vedro za Hubertovim repkom na tla.

»Je pa prijetno pljusknilo,« je rekel Hubert. »Ni mi žal, da sem šel skozi.«

»Ni mi žal, da sem šel okrog,« je rekel Marcel.

Ob knjigah za otroke ste napisali tudi prispevek za knjigo Branje za znanje in branje za zabavo: privočnik za spodbujanje družinske pismenosti, torej za knjigo, ki govori o tem, kaj in kako naj beremo z otroki. Kako je s tem? Zdi se, da se z otroki pravzaprav ne bere tako malo, da pa otroci sami potem berejo vse manj. Je res tako ali je to stereotip? Vi svoje knjige otrokom tudi javno berete – se vam zdi, da so dobri

poslušalci in/ali dobri bralci? in kaj je treba narediti (gotovo imate vsaj teoretski recept, kot avtor in profesor), da ne bi nehali brati? (Marcel in Hubert prav rada bereta, ampak ne pretežkih knjig, ker jima je tista o kitu, v kateri je veliko zelo težkih živali, podrla klopco in mizo. Zato bosta v bodoče raje vzela v roke kako lažjo knjigo, ilustrator Damjan Stepančič je narisal knjigo metuljev. Modro, a ne?)

Kaj vem, statistike izposoj v knjižnicah, kolikor vem, že kažejo na to, da se v določenem obdobju branje zatakne. Po šolah, kolikor hodim (saj bolj malo), mlajše zgodba še pritegne, starejše pa bolj kak pogovor o tem in onem. Zlasti o onem. Kar se pa branja tiče, no, je le naporno biti zbran pred enimi samo s črno barvo potiskanimi listi ure in ure. Otroke najbrž začne zabavati kaj bolj gibljivega. Mogoče bi lahko delali tekmovanja, kdo lahko več prebere med hojo po stopnicah, ali pa kdo hitreje preskače 100 metrov in istočasno prebere več strani v knjigi. Ali pa da bi jim branje prepovedali. Ampak Marcel, saj ste videli prejle, ne, je pa prebral eno psihološko knjigo.«

Petra Vidali

Večer, četrtek, 22. september 2011, str. 3

BINA ŠTAMPE ŽMAVC:

»RESNIČNA LEPOTA VEDNO
MALCE ZASKELI«

Ste v vrhu po števila večerniških nominacij, kaj vam pomenijo?

Ovisno, s katere strani gledaš. Lahko je pozitivno ali pa malce grenko. Če si rekorder po nominacijah, lahko po eni strani rečeš, da je to pozitivno, ker nekaj govori o kvaliteti, na drugi strani

se vprašaš, zakaj samo nominacije in toliko časa. Petnajst let je trajalo, da sem končno dobila večernico.

Pa to kaj vpliva na vaše delo?

Če bi se človek oziral na nagrade, potem zagotovo ne bi ničesar napisal. To pride ali ne pride. Pri katerikoli nagradi je vedno malo loterije, pomembne so neformalne mreže, ki tudi o tem odločajo. Ne moremo se slepiti, da tega ni. Tako kot politiko tudi kulturo obvladujejo neformalne mreže, ne le pri nas, tudi v tujini. Če bi tako avtorji igrali na karto nagrad, potem ne bi pisali. Sicer pa je lepo dobiti nagrado. Kot je dejal neki pisatelj, ob pravem času dobiti nagrado, je pomembna stvar, ker daje trdno osnovo, da greš po pravi poti naprej. To je pomembno zlasti pri mladih avtorjih, da se jih pravi čas vzpodbudi. Meni se kaj takega v mladih letih nikoli ni zgodilo, razen na anonimnih tečajih. Morala sem se postarati, da sem dobila nagrado.

Kako je nastala Roža v srcu?

Nič posebnega se ni zgodilo, bilo je tako, kot pri vseh ostalih pesniških zbirkah. V zadnjih letih je nastal cikel besedil na temo, kjer se pojavljata simbol srca ali simbol rože. Ne vem, zakaj je prišlo to obdobje. Verjetno ni bilo racionalno in